

Υποδεχόμαστε το 2022 με ενθουσιασμό για την ανάδειξη του Νόβι Σαντ (Novi Sad) ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (ECoC). Η πόλη υπόσχεται πλούσιο πολιτιστικό πρόγραμμα που θα υποστηρίξει τη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού της τομέα με επίκεντρο την ενίσχυση των πολιτιστικών θεσμών, τη συμμετοχή και την ανανέωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στην πραγματικότητα, το Novi Sad είναι άλλος ένας εκπρόσωπος της σύμπραξης του έργου FENICE που κατέχει αυτόν τον Ευρωπαϊκό τίτλο για την αναγνώριση του πλούτου και της πολυμορφίας των πολιτισμών. Το 2019 η Φιλιππούπολη - Ploudiv (Βουλγαρία) έλαβε το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης (ΠΠΕ), ενώ η σκυτάλη για το 2023 θα δοθεί στην Τιμισοάρα (Ρουμανία) και την Ελευσίνα (Ελλάδα). Μια άλλη χώρα εταίρος, η Πορτογαλία μόλις υπέβαλε προσφορά για τον τίτλο της ΠΠΕ το 2027.

Τι είναι Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (ΠΠΕ);

Η πρωτοβουλία Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης θεσπίστηκε για να δώσει έμφαση στον πλούτο και την ποικιλομορφία των Ευρωπαϊκών πολιτισμών, να ενισχύσει τους πολιτισμικούς θεσμούς, να διατηρήσει την πολιτιστική κληρονομιά, να βελτιώσει την πολιτιστική συμμετοχή και να φέρει κοντά ανθρώπους από διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες. Από το 1985 η πρωτοβουλία έγινε πλατφόρμα για την ανάπτυξη των δημιουργικών δυνατοτήτων πολλών πόλεων σε όλη την Ευρώπη, ενισχύοντας την πολιτιστική τους ζωτικότητα, επιτρέποντας την αστική ανάπλαση και βελτιώνοντας τη διεθνή εικόνα. Με τα χρόνια η ΠΠΕ εξελίχθηκε και είναι επί του παρόντος ένα έργο με ισχυρή κοινωνική διάσταση που στοχεύει στην επίτευξη της καλύτερης ενσωμάτωσης των μειονοτήτων και στη βελτίωση του κοινωνικού κλίματος στις πόλεις.

Η επιλογή μιας ΠΠΕ βασίζεται σε ένα πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί ειδικά για κάθε έτος ΠΠΕ και παρουσιάζεται σε βιβλίο υποψηφιοτήτων, όχι με την τρέχουσα πολιτιστική προσφορά σε μια πόλη ούτε την ιστορία και την πολιτιστική της κληρονομιά. Το φάσμα μιας ΠΠΕ περιλαμβάνει μια βαθιά και ευρεία αναγνώριση του ρόλου του πολιτισμού στην ανάπτυξη της πόλης και της Ευρώπης.

Πόλεις από 19 Ευρωπαϊκές χώρες υπήρξαν ένα συναρπαστικό παράδειγμα πολιτιστικού πλούτου κατά τα έτη 2007 - 2022 και ενώ άλλες 15 θα εκδηλώσουν τη δημιουργική τους ενέργεια και την πολιτιστική τους κληρονομιά το 2022 - 2027.

Μαζί με όλα τα θετικά που εξασφαλίζει ο τίτλος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, παρέχει στους κατόχους του την ευκαιρία να αναπτύξουν την πολιτιστική τους υποδομή κατά τη διάρκεια αλλά και μετά το έργο, να προσφέρουν ευρύτερη πρόσβαση στον πολιτισμό, να βελτιώσουν την εικόνα μιας πόλης, να αναπτύξουν την τουριστική οικονομία και να συμβάλλουν στην ενίσχυση των Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών.

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2019 – Φιλιπούπολη (Βουλγαρία)

Η Φιλιπούπολη (Plovdiv) είναι η πρώτη Βουλγαρική πόλη που επιλέχθηκε ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Ο φάκελος με την πρότασή της εντυπωσίασε την κριτική επιτροπή μέσω: του συνεκτικού και καλά σχεδιασμένου προγράμματος· τα πλάνα συνεργασίας με άλλες πόλεις της Ευρώπης· την «από τη βάση προς την κορυφή» διαδικασία για τη συμμετοχή πολιτών από διάφορα υπόβαθρα· και την χωρίς αποκλεισμούς προσέγγιση προς την κοινότητα των Ρομά στη Φιλιπούπολη.

Το σύνθημα της πόλης - ΠΠΕ ήταν «**Μαζί**» - μια λέξη που αφενός εκφράζει την ποικιλομορφία της πόλης ως πατρίδας διαφορετικών εθνοτικών μειονοτήτων, κοινωνικών ομάδων και θρησκευτικών κοινοτήτων και αφετέρου παρέχει το βασικό νόημα και το κλειδί για την κατανόηση του συνολικού προγράμματος, της δομής και της εσωτερική λογικής του.

Το πολιτιστικό πρόγραμμα της Φιλιπούπολης 2019 διαρθρώθηκε γύρω από τέσσερις θεματικές πλατφόρμες: (1) Η πλατφόρμα **FUSE** επικεντρώθηκε στην ενσωμάτωση εθνοτικών και μειονοτικών ομάδων στη Φιλιπούπολη, καθώς και στη συγκέντρωση διαφορετικών γενεών και κοινωνικών ομάδων. (2) Η πλατφόρμα **TRANSFORM** έδωσε έμφαση στην αναζωογόνηση ξεχασμένων και εγκαταλελειμμένων αστικών χώρων. (3) Η πλατφόρμα **REVIVE** είχε ως στόχο τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σύγχρονο πλαίσιο, βελτιώνοντας την πρόσβαση σε αυτήν και ενθαρρύνοντας τη χρήση νέας τεχνολογίας και ψηφιακών μέσων. (4) Η πλατφόρμα **RELAX** προώθησε τη βιώσιμη ζωή, τη ζωή με ήπιους ρυθμούς (slow life), το «αργό» γεύμα (slow food) και την αποανάπτυξη (de-growth).

Κατά τη διάρκεια του έτους τίτλου, περισσότερες από **500 #Μαζί (together) πολιτιστικές εκδηλώσεις** πραγματοποιήθηκαν στη Φιλιπούπολη και άλλες 54 σχετικές με την ΠΠΕ εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε άλλες πόλεις της Βουλγαρίας και του εξωτερικού. Συνολικά, **1.528.432 άτομα παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις για την ΠΠΕ στη Φιλιπούπολη το 2019**, εκ των οποίων το 80% ήταν εθνικοί επισκέπτες, το 11% ήταν κάτοικοι της Φιλιπούπολης και περίπου το 9% ήταν διεθνείς επισκέπτες¹.

Η ΠΠΕ Φιλιπούπολη εισήγαγε μια κοινωνική διάσταση στις πολιτιστικές εκδηλώσεις καθιστώντας τις προσιτές σε κοινωνικές ομάδες που συνήθως δεν συμμετέχουν ενεργά στην πολιτιστική ζωή· αυξάνοντας έτσι, σημαντικά τον αριθμό των 'πολιτιστικών' καταναλωτών από 27% το 2017 σε 44% το 2019.

<https://plovdiv2019.eu/>

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2022 – NOVI SAD (Σερβία)

Η πόλη του Νόβι Σαντ - Novi Sad (Σερβία) είναι η δεύτερη στη σειρά πόλη από μία υποψήφια χώρα-μέλος που ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Αρχικά δηλώθηκε για το ΕCoC (ΠΠΕ) 2021, αλλά το έτος κατοχής του τίτλου για την πόλη αναβλήθηκε λόγω της κατάστασης της πανδημίας του COVID-19.

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού, *Ex-post evaluation of the 2019 European capitals of culture : executive summary*, Fox, T.(editor), Mobilio, L.(editor), Goffredo, S.(editor), Pavlova, A.(editor), Publications Office, 2020
<https://data.europa.eu/doi/10.2766/7912>

Το θέμα του προγράμματος του Νόβι Σαντ - «**4 νέες γέφυρες**» είναι εμπνευσμένο από τις ιστορικές γέφυρες πάνω από τον Δούναβη που σηματοδοτούν την ταυτότητα της πόλης. Έτσι, οι τέσσερις γέφυρες του προγράμματος - **Αγάπη, Ελευθερία, Ελπίδα και Ουράνιο Τόξο** - συμβολίζουν και εδραιώνουν την ισορροπία μεταξύ των διαθέσιμων πόρων του Νόβι Σαντ και του πειρασμού της πόλης να μοιραστεί τις αξίες της με την Ευρώπη. Κάθε γέφυρα, έχει περαιτέρω χωριστεί σε 2 καμάρες και δίνει έμφαση στις επί του παρόντος σχετικές Ευρωπαϊκές αξίες, τις συνδέει με την ιστορία, τον πολιτισμό και την ταυτότητα του Νόβι Σαντ και φροντίζει για την ανάπτυξη και την ενίσχυσή τους.

Μέσα από τις 8 «καμάρες» του, το καλλιτεχνικό πρόγραμμα του Novi Sad θα προσφέρει περισσότερες από **1500 πολιτιστικές εκδηλώσεις**: μουσική, συναυλίες, όπερα, θέατρο, σύγχρονος χορός, τέχνη του δρόμου (street art), αρχιτεκτονική, σχέδιο, λογοτεχνία, δημιουργικές βιομηχανίες, έρευνα και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με **4.000 τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς καλλιτέχνες**.

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Νόβι Σαντ και την Πλατφόρμα Τοπικών Φορέων.

Το έργο Νόβι Σαντ: ΠΠΕ ενέπνευσε επίσης το πρόγραμμα της Εθνικής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, ένα από τις κληροδοτήματα του θεσμού της ΠΠΕ στη Σερβία μετά το 2022.

Σύμφωνα με την ιδέα του μοντέλου 4P (άνθρωποι, διαδικασίες, τόποι, προγράμματα - people, processes, places, programmes), το Novi Sad θα χρησιμοποιήσει τον τίτλο για να επεκτείνει τη χωρική του ικανότητα χτίζοντας νέους χώρους και ανακαινίζοντας παλιούς, επαναχρησιμοποιώντας τους για πολιτιστικό περιεχόμενο.

<https://novisad2022.rs/>

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2023 – TIMISOARA (Ρουμανία)

Η Τιμισοάρα - Timișoara είναι η δεύτερη πόλη της Ρουμανίας που ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης μετά το Σιμπίου - Sibiu (το 2007). Αρχικά επιλέχθηκε να κατέχει τον τίτλο το 2021 αλλά στη συνέχεια αναβλήθηκε για το 2023 εξαιτίας της πανδημίας του COVID-19.

Η ιδέα για την Τιμισοάρα ως πολιτιστική πρωτεύουσα είναι εμπνευσμένη από τον σημαντικό ρόλο του **φωτός** στην ιστορία της πόλης: το 1884 έγινε η πρώτη περιοχή στην ηπειρωτική Ευρώπη με ηλεκτροφωτισμό οδών, ενώ το 1989 οι σπίθες της Επανάστασης ενάντια στο καθεστώς του Τσαουσέσκου άναψαν στους δρόμους της πόλης. Το σύνθημα «**Αφήστε το φως σας να λάμψει - Φωτίστε την πόλη σας!**» ("Shine your light - Light up your city!") αντικατοπτρίζει στη συνέχεια όχι μόνο την κληρονομιά της πόλης αλλά και το «ταξίδι από άτομο σε Ευρωπαίο πολίτη με συνείδηση και ενεργό συμμετοχή, στο οποίο έχουν τις ρίζες τους οι αξίες και το πάθος της κοινότητας». ²

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της Τιμισοάρα διαρθρώνεται γύρω από τρεις «περιοχές» - **Άνθρωποι, Μέρη και Επαφές**, οι οποίες υποδιαιρούνται περαιτέρω. Το προτεινόμενο πρόγραμμα παρουσιάζει μια ενδιαφέρουσα δομή ως ένα ταξίδι με σταθμούς παραγωγής ενέργειας και περιοχές. Πολλά από τα σχέδια που σχεδιάζονται είναι πολυετή, αποτελούν ισχυρό στοιχείο του προγράμματος και είναι πιθανό να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη παρακαταθήκη για αλλαγή από τις μεμονωμένες εκδηλώσεις. Πολλά από τα έργα σχεδιάζονται για να υλοποιηθούν σε συνεργασία ή ως κοινά έργα.

Διάφορα έργα ξεχώρισαν για το πάνελ καθώς είχαν σημαντικές δυνατότητες, όπως τα «Moving Fireplaces», «Spotlight Heritage» και η δημιουργία ενός αρχείου με τις αναμνήσεις των πολιτών από την επανάσταση του 1989 στη Ρουμανία. Ωστόσο, το πρόγραμμα βρίσκεται σε διαδικασία αναβαθμολογίας λόγω της αναβολής του έτους κατοχής του τίτλου.

² <https://timisoara2023.eu/en/about/>

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2023 – ΕΛΕΥΣΙΝΑ (Ελλάδα)

Η Ελευσίνα (Έλευσις) είναι η πρώτη Ελληνική πόλη που κατέχει τον τίτλο της ΠΠΕ, αν και ο θεσμός της ΠΠΕ ξεκίνησε στην Αθήνα το 1985 (η Δράση αρχικά ονομαζόταν Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη). Είναι μια από τις πέντε σημαντικότερες ιερές πόλεις της αρχαιότητας. Η ιστορία της πόλης χρονολογείται από τη 2η χιλιετία π.Χ. και είναι γεμάτη με μυθικές ιστορίες για τοπικούς θεούς και τον τρόπο λατρείας τους. Όντας στο σταυροδρόμι προς την Αθήνα, στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα η πόλη μετατράπηκε «από ψαροχώρι σε μία πολυσύχναστη βιομηχανική πόλη».

Το θέμα του προτεινόμενου καλλιτεχνικού προγράμματος είναι **“Transition to Euphoria”** - και επιλέχθηκε για να περιγράψει την ικανότητα της τέχνης και του πολιτισμού να γίνουν ο καταλύτης για τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο μέλλον, τόσο σε τοπικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Τρεις κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελευσίνα και η Ευρώπη γίνονται τα κεντρικά θέματα του καλλιτεχνικού προγράμματος της πόλης: οι κοινωνικοπολιτικές (Urbanization - Αστικοποίηση), οι οικονομικές (“The EU Working Classes” – «Οι εργατικές τάξεις της ΕΕ») και οι περιβαλλοντικές (“EUenvironment”) πτυχές της μετάβασης και των προκλήσεων που προκύπτουν για τις σύγχρονες Ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Η στρατηγική του καλλιτεχνικού προγράμματος βασίζεται σε 3 βασικά σημεία: 1. Το «Eu» ως βασική αξία. 2. Η πόλη ως σκηνή. 3. Η σύνδεση παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος. Κάθε ένα από αυτά περιλαμβάνει ένα εμβληματικό έργο και τρία μεγάλα προγράμματα που αξιοποιούν το ερώτημα κάθε θέματος μέσω μιας σειράς έργων.

<https://2023eleusis.eu>

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2027 – Ο φάκελος με την πρόταση της Πορτογαλίας

Στο παρελθόν, η Πορτογαλία έχει λάβει τον τίτλο της ΠΠΕ τρεις φορές: Λισαβόνα, το 1994, Πόρτο το 2001 και Γκιμαράες - Guimarães το 2012. Η πρόσκληση για την Πορτογαλία 2027 έκλεισε τον Νοέμβριο του 2021 όπου υποβλήθηκαν 12 αιτήσεις. Οι πόλεις της Πορτογαλίας που διαγωνίζονται για να γίνουν Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης το 2027 είναι: Φάρο (Faro), Φουνσάλ (Funchal), Έβορα (Évora), Μπράγκα (Braga), Κοϊμπρα (Coimbra), Λειρία (Leiria - Rede Cultura), Γκουάρντα (Guarda), Οείρας (Oeiras), Βιάνα ντο Καστέλο (Viana do Castelo), Αβέιρο (Aveiro), Πόντα Ντελγάδα (Ponta Delgada).

Όλοι οι φάκελοι προσφορών είναι γεμάτοι με εκδηλώσεις που επιδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά της Πορτογαλίας και τις παραδόσεις στη διοργάνωση και την προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Το γεγονός ότι καθεμία από τις χώρες εταίρους του FENICE εκπροσωπείται στις πρωτοβουλίες ΠΠΕ μας ενθαρρύνει να είμαστε ακόμη πιο δυναμικοί στην επιδίωξη του στόχου μας να αξιοποιήσουμε τα θετικά αποτελέσματα των ΠΔΒ (Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες) στις τοπικές και περιφερειακές οικονομίες και να προσδιορίσουμε τις αναπτυξιακές προοπτικές. Επιπλέον, μας δίνει τη δυνατότητα να παρέχουμε πολλές επιτυχημένες ιστορίες από πολιτιστικά και καλλιτεχνικά έργα, που πραγματοποιούνται στις αντίστοιχες χώρες ως μελέτες περιπτώσεων για τα μαθήματά μας για φοιτητές και επαγγελματίες στη **«Διοίκηση και Επιχειρηματικότητα σε Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες»** (Management and Entrepreneurship in Cultural and Creative Industries).

Είστε περίεργοι; Μείνετε μαζί μας!